
SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
28.01.2021

Sak:

Mandat for studentombudet ved UiT Norges arktiske universitet

Innstilling til vedtak:

Universitetsstyret vedtar forslaget til mandat for studentombudet.

Bakgrunn:

I denne saken bes Universitetsstyret ta stilling til foreslått mandat for studentombudet ved UiT – Norges arktiske universitet.

Studentombudet ved UiT ble etablert i 2014 med virkning fra 20. juli 2015, noe som innebærer at studentene ved UiT har hatt tilgang til et studentombud i over fem år. Da ordningen ble opprettet, anså man det som strategisk viktig at den organisatoriske plasseringen til studentombudet skulle markere ombudets uavhengige rolle. Studentombudet ble derfor ansatt i Norges arktiske studentsamskipnad.

Den 1. august 2019 ble ordningen med Studentombud lovfestet i universitets- og høyskoleloven § 4-17. Det følger av denne at styret skal sørge for at alle studenter har tilgang til et studentombud. Dette innebærer i realiteten at alle studenter har krav på å kunne henvende seg til et studentombud for å få råd og hjelp i saker som gjelder deres studiesituasjon. Dette er ment å være et lavterskeltilbud. Studentene skal ha tilstrekkelig tilgang til ombudet og ordningen må organiseres slik at dette blir ivaretatt.

Etter at studentombudets uavhengighet ble sikret ved lov, er behovet for å plassere studentombudet utenfor UiTs egen organisasjon ikke lengre tilstede. De ulemper dette har medført anses nå større enn fordelene. Høsten 2020 besluttet universitetsdirektøren derfor at studentombudet fra 1.1.2021 settes ved UiT, i Stab hos rektor og direktør. Overdragelsen innebærer ingen realitetsendringer og nåværende studentombud forblir i stillingen. Videre medfører lovfestingen at studentombudets mandat må endres.

Forslaget til mandat er utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av to representanter fra universitetets administrasjon, studentombudet og representant fra studentene. Forslaget ble sendt på høring til Studentparlamentet 3. november. Det kom ingen merknader.

For å gi en forståelse av studentombudets rolle og funksjon skisseres først den historiske bakgrunnen for studentombudsordningen. Deretter presenteres forslag til nytt mandat med merknader. Mandatet ligger vedlagt saken.

Kort historikk

Studentparlamentet ved Universitetet i Oslo fremmet for første gang forslag om en ombudsordning for studenter i 1953, og som første norske universitet etablerte UiO et studentombud i 2013. I perioden 2013 – 2019 tok flere studentparlament og utdanningsinstitusjoner til ordet for ordningen, noe som resulterte i at det ble etablert studentombud ved flere universiteter og høyskoler. I Meld.St.16 (2016–2017) Kultur for kvalitet i høyere utdanning (Kvalitetsmeldingen) fremhevet regjeringen studentombudene som en uavhengig bistandsinstans; «Ordningen har vist seg å være til god nytte for studentene og for institusjonene. Studentombudenes oppdrag er blant annet å hjelpe til med å veilede studentene i forbindelse med klager, å bidra til å løse saker på lavest mulig nivå og å bringe saker frem for institusjonsstyret eller inn i institusjonens kvalitetssikringsarbeid».

I anmodningsvedtak nr. 520 fra 2018 ba Stortinget regjeringen om å «komme tilbake til Stortinget med et forslag til lovendring som pålegger alle høyere utdanningsinstitusjoner å etablere et studentombud, enten alene eller i samarbeid med andre institusjoner». Det var tverrpolitisk enighet om behovet for å lovfeste en ordning med studentombud. Regjeringen så også behov for et lavterskeltilbud om bistand til studentene, blant annet på grunn av økt fokuset på varslingssaker og seksuell trakassering. Det ble poengtert at utdanningsinstitusjoner har strukturer som kan medføre at risikoen for uakseptabel atferd er større der enn i andre deler av samfunnet. Dette er fordi universiteter, høyskoler og fagskoler naturlig preges av et skjevt maktforhold for eksempel mellom eldre, erfarne studenter og yngre studenter, mellom ansatte og studenter og mellom etablerte ansatte og ansatte som er tidlig i karrieren.

Forslag til mandat for studentombudet ved UiT Norges arktiske universitet:

Forslaget er i hovedsak en videreføring av gjeldende mandat, men med strukturelle endringer, samt konkretisering av formål, ansvar og oppgaver.

1. Hjemmel

Studentombudets mandat er gitt i overensstemmelse med universitets- og høyskoleloven § 4-17.

2. Formål

Studentombudet skal bidra til å trygge rettssikkerheten til studentene ved institusjonen.

På bakgrunn av formålet med uhl. § 4-17 er det hensiktsmessig med en formålsbestemmelse. Som offentlig utdanningsinstitusjon er det UiT sin hovedoppgave å ivareta studentenes rettssikkerhet, og studentombudet skal bidra til dette arbeidet, jf. mandatet § 3.

3. Ansvar og oppgaver

Studentombudet skal gi studenter råd og bistand i saker knyttet til deres studiesituasjon og bidra til at sakene får en forsvarlig og korrekt behandling av institusjonen.

For å ivareta studenters rettigheter kan studentombudet håndtere saker etter henvendelse fra student, fra ansatt eller på eget initiativ.

Studentombudet kan møte i og legge frem saker til orientering for alle organ ved institusjonen.

Studentombudet bestemmer selv med endelig virkning om studentombudet skal bistå i en sak. Dersom en anmodning om bistand avslås uten henvisning til andre skal studentombudet begrunne avslaget.

Bestemmelsen regulerer hvilket ansvar og oppgaver studentombudet skal ha. Studentombudet skal gi studentene råd og hjelp i saker som de ønsker å ta opp eller har tatt opp med universitetet

og som angår deres studiesituasjon. Ombudets ansvarsområde er avgrenset til å gjelde saker ved utdanningsinstitusjonen. Både studenter og ansatte kan kontakte studentombudet.

Studentombudet skal ikke føre tilsyn med utdanningsinstitusjonen, men søke å bistå i de tilfeller hvor det er eller kan være begått urett. Det er studentenes interesse overfor universitetet som studentombudet skal trygge, og ombudet kan derfor adressere forhold når det er grunn til å tro at saksbehandlingen eller andre forhold ved institusjonen ikke tilbørlig ivaretar studentenes interesse. Studentombudet kan derfor på eget initiativ løfte både enkeltsaker og saker av generell karakter opp i institusjonen på et hensiktsmessig nivå. På den måten bidrar studentombudet til at studentenes rettigheter og plikter ivaretas av institusjonen på en best mulig måte.

Studentombudet har ikke myndighet til å fatte vedtak i saker, og er ikke en klage- eller ankeinstans for saker som er behandlet og avgjort av andre enheter eller beslutningsorganer ved UiT.

4. Rapportering

Studentombudet avlegger årlig rapport om sin virksomhet til institusjonens styre. Rektor bør fortløpende orienteres om spesielt alvorlige eller prinsipielle saker.

Årsrapportene er ment å gi universitetet innsyn i studentombudets virke, og legges frem som orienteringssak for Universitetsstyret. Årsrapporten bør også legges frem for andre styrer og organer ved behov.

5. Taushetsplikt

Studentombudet har taushetsplikt i henhold til reglene i forvaltningsloven §§ 13 til 13 e. Studentombudets taushetsplikt er knyttet til ombudsrollen og går foran en arbeidstakers medvirkningsplikt.

Studentombudet sin taushetsplikt følger forvaltningslovens regler. Men i kraft at ombudsrollens karakter vil taushetsplikten tolkes strengt. Forvaltningsloven §§ 13 a og b inneholder begrensninger i taushetsplikten, mens §§ 13 c til e regulerer taushetsplikten nærmere. Taushetsplikten gjelder overfor alle, både personer utenfor den institusjonen studentombudet er knyttet til, og andre ansatte ved institusjonen. Samtykke fra den opplysningene gjelder, gir fritak fra taushetsplikten, jf. § 13 a nr. 1.

Studentombudet er ikke et eget organ, og i enkelte tilfeller er taushetsplikten etter forvaltningsloven ikke til hinder for at opplysningene brukes innenfor forvaltningsorganet (det vil si institusjonen) ombudet er en del av. Etter forvaltningsloven § 13 b er taushetsplikten blant annet ikke til hinder for at «opplysningene brukes for å oppnå det formål de er gitt eller innhentet for, bl.a kan brukes i forbindelse med saksforberedelse, avgjørelse, gjennomføring av avgjørelsen, oppfølging og kontroll», eller at «opplysningene er tilgjengelig for andre tjenestemenn innen organet eller etaten i den utstrekning som trengs for en hensiktsmessig arbeids- og arkivordning, bl.a til bruk ved vegledning i andre saker». Disse reglene gir en viss adgang til å dele taushetsbelagte opplysninger innad i organet, men kan ikke brukes for å begrense studentombudets taushetsplikt.

Studentombudets taushetsplikt er knyttet til ombudsrollen og gjelder uansett hvilken arbeidsgiver ombudet har eller organisatorisk plassering. I kraft av ombudets funksjon går taushetsplikten foran en arbeidstakers medvirkningsplikt etter arbeidsmiljøloven § 2-3. Dette medfører at informasjonen som studentombudet blir kjent med fra både studenter og ansatte, er underlagt denne taushetsplikten. Dette er spesielt viktig for å ivareta studentenes interesse i varslingssaker, hvor både studenter og ansatte kan henvende seg til studentombudet for å få bistand i saker hvor det vurderes å varsle om kritikkverdige forhold.

6. Uavhengighet

Studentombudet tilsettes i særlig uavhengig stilling og kan ikke instrueres i sitt virke.

Studentombudet tilsettes av styret og ombudets mandat fastsettes av styret selv.

Studentombudet skal være uavhengig både av institusjonen og studentene, og kan derfor ikke instrueres i sitt virke. Institusjonen vil ha det administrative ansvaret for studentombudets virksomhet, og kan fastsette rammene for ombudet i budsjett og mandat.

Kravet til uavhengighet innebærer videre at det er hensiktsmessig at det er Universitetsstyret som ansetter og avsetter studentombudet.

Jørgen Fosslund
universitetsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: Leif Martin Haugen

Vedlegg
1 Mandat